

КАХОВКА

Звіт про результати опитування підприємців

опитування проводилося
Комітетом економічного розвитку

за допомоги проекту
“Економічний розвиток міст”

за підтримки

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ЕРМ УКРАЇНА
ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК МІСТ

червень 2007р.

ВИВЧЕННЯ ДУМКИ ПІДПРИЄМЦІВ

I. ВСТУП

У квітні-травні 2007 року було проведене опитування роботодавців Каховки. Це опитування є елементом процесу стратегічного планування економічного розвитку із залученням громади – проекту, який визначатиме економічне майбутнє міста. Метою опитування було отримання корисної та достовірної інформації для членів Комітету економічного розвитку стосовно думки тих, хто здійснює інвестиції та створює робочі місця в Каховці. Серед питань анкети були історія та статус підприємства, характер бізнесу, робоча сила та персонал, інформація про розміщення підприємства, послуги, що надаються органами влади, та стосунки з ними, а також загальна думка про місто як середовище для ведення бізнесу.

II. МЕТОДОЛОГІЯ

До 25 травня 2007 року було заповнено 25 анкет. Серед компаній у переліку для опитування були найбільші роботодавці міста, а також вибірка малих і середніх підприємств та приватних підприємців – фізичних осіб. У цьому звіті містяться узагальнені дані всіх підприємств, отримані в результаті проведеного дослідження.

Для отримання якомога повніших і відвертіших відповідей, респондентів запевнили, що цей звіт не буде містити посилань на конкретні підприємства, а інформація в анкетах буде конфіденційною.

Були виявлені відмінності у відповідях між підприємствами, що належать до різних галузей економіки, а також між великими підприємствами та представниками малого й середнього бізнесу. Тому частину даних було проаналізовано з урахуванням цих відмінностей.

Хоча опитування 25 підприємств не може повною мірою відобразити думку всієї бізнесової спільноти Каховки, ці підприємства, – як традиційні роботодавці, так і динамічний, зростаючий сектор малих і середніх компаній, – репрезентують значну частину місцевої економіки, і дають можливість порівняти результати цього опитування з результатами аналогічних опитувань, проведених в 27 інших містах України.

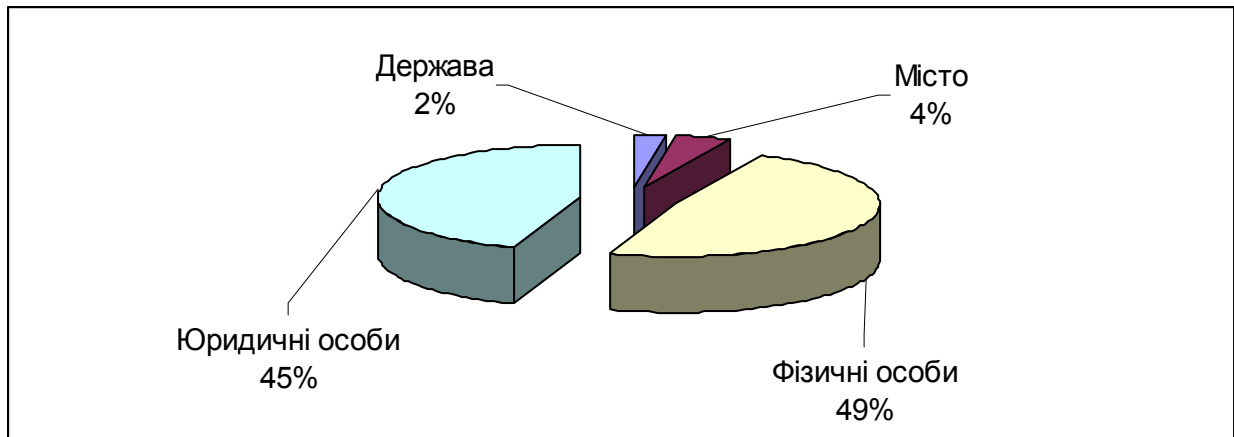
III. ГОЛОВНІ ВИСНОВКИ

1. Місцева економіка видається доволі відкритою: існують надходження зовнішніх інвестиційних коштів, існують високі інвестиційні очікування, значна експортна орієнтація.
2. Економіка Каховки є добре диверсифікованою. Її головним сектором залишається промисловість, але малий і середній бізнес розвивається досить швидкими темпами. Промисловість продовжує бути головним роботодавцем та основним експортером. Новим явищем у місцевій економіці є розвиток малих і середніх підприємств після 1990 р.; ці компанії здебільшого задовольняють різноманітні потреби регіональних галузей, домогосподарств і населення.
3. За оцінками респондентів 53% робочої сили по якості заслуговує на «відмінно» та «добре». 48% опитаних підприємств з різних секторів відчують труднощі з набором працівників певних професій та кваліфікації, які є важливими для подальшого розвитку цих підприємств; 20% підприємств очікують виникнення кадрових проблем у майбутньому. Найчастіше згадували брак чи потенційний брак кваліфікованих працівників технічних професій, професій сфери обслуговування та сільського господарства.
4. 40% респондентів вважають наявне майно достатнім для розширення бізнесу, чи будівництва нових споруд а 60% респондентів не мають таких можливостей для розширення. 60% респондентів для розширення власного бізнесу потребують додаткової нерухомості. Однак, цю потребу у Каховці важко задовольнити. Лише 8% респондентів будуть надавати наявне майно в оренду, 36% – розглядають це питання як перспективне.
5. 20% респондентів планують перенести свій бізнес з Каховки, ще 16% будуть розширяти бізнес в інших містах. Головними мотивами для такого рішення респонденти називають кращий бізнес-клімат в іншому місті, зміну ринкової кон'юнктури та недостатність наявних приміщень та земель для розширення.
6. Загалом якість послуг, що надаються органами місцевого самоврядування, в середньому отримала задовільну оцінку 3 за 4-бальною шкалою, де 1 є найвищою, а 4 – найнижчою оцінкою). Респонденти були найбільше незадоволені житловим будівництвом, утриманням доріг, підтримкою малих та середніх підприємств. Найбільше задоволення було висловлене послугами з надання дозволів на ведення бізнесу, на будівельні роботи, а також роботою громадського транспорту.
7. 2 респонденти з 25 оцінили рівень місцевої влади як «відмінний», а 10 респондентів вважають його «добрим». Влада також отримала 11 оцінок «задовільно» та одну «погано». Серед керівників міста та владних установ найбільш ефективно респонденти знаходять порозуміння з податковим органом, пожежною охороною, міським головою та його заступниками, центром зайнятості.
8. Приблизно на такому ж рівні оцінили респонденти бізнес-клімат у Каховці. Серед найважливіших сильних сторін місцевого бізнес-клімату називали розвинений ринок праці, вигідне географічне розташування міста. Серед негативних елементів бізнес-клімату 40% респондентів, у першу чергу, відзначили значний рівень бюрократії, заангажованість, або ж байдужість чиновників.
9. Опитування дозволило з'ясувати думку підприємств про послуги, які мають надаватися міською владою (зокрема підрозділом з економічного розвитку) представникам бізнесу Каховки. Найбільш рейтингові з цих послуг – створення центру сприяння бізнесу, надання переваг місцевим фірмам, розвиток робочої сили та залучення інвестицій.
10. Компанії поділяють думку, що місцева економіка поліпшиться завдяки зовнішнім ресурсам (залучення прямих іноземних інвестицій) та позитивним змінам на місцевому рівні (інфраструктура для бізнесу).

IV. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ

1. СТАТУС ПІДПРИЄМСТВ

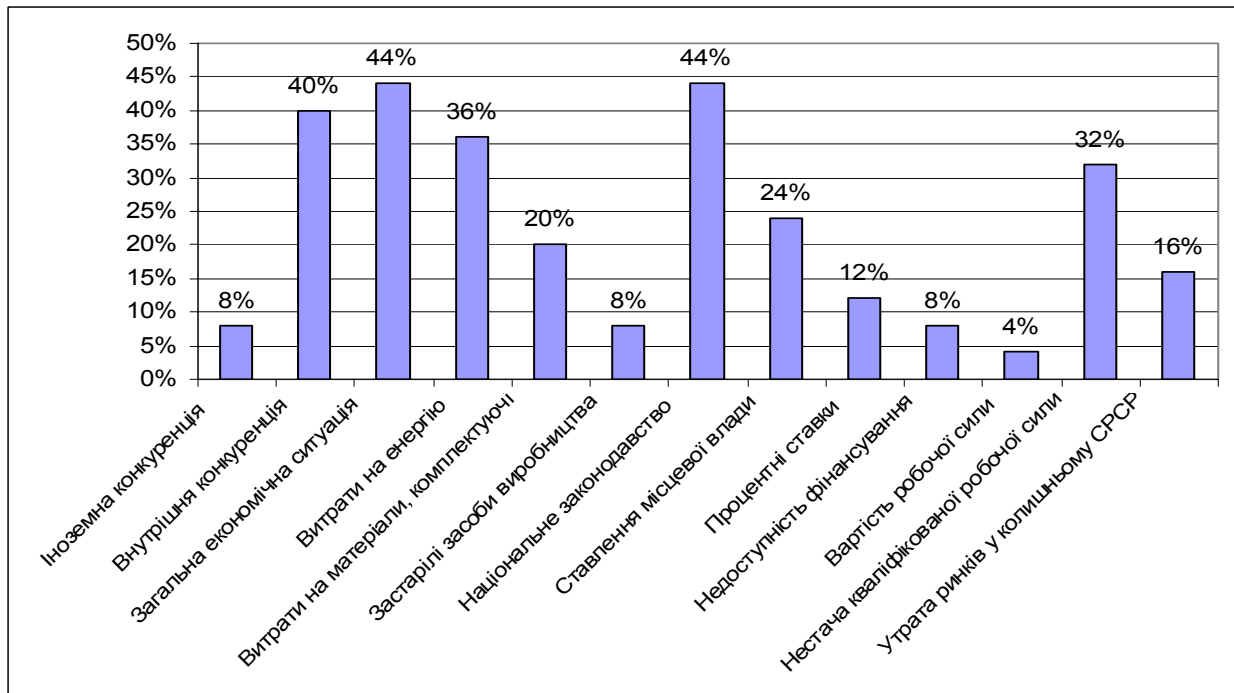
Переважну більшість обстежених підприємств було засновано після 1990 року, проте 5 підприємств є «продовжувачами справи» традиційних галузей. Найбільша частка новостворених компаній відноситься до малого підприємництва. Значна частина опитаних респондентів працюють у сфері виробництва сільськогосподарської продукції. Серед суб'єктів малого і середнього бізнесу багато підприємств сфери торгівлі, громадського харчування та послуг. У сфері виробництва та серед великих роботодавців переважають традиційні для міста підприємства. Власниками більшості підприємств є українські юридичні та фізичні особи.

Мал. 1. Структура власності серед підприємств-респондентів

2. ЗАГАЛЬНИЙ СТАН БІЗНЕСУ

На запитання анкети про чинники негативного впливу на поточний і майбутній розвиток своєї продукції чи послуг були отримані наступні відповіді (Мал. 2):

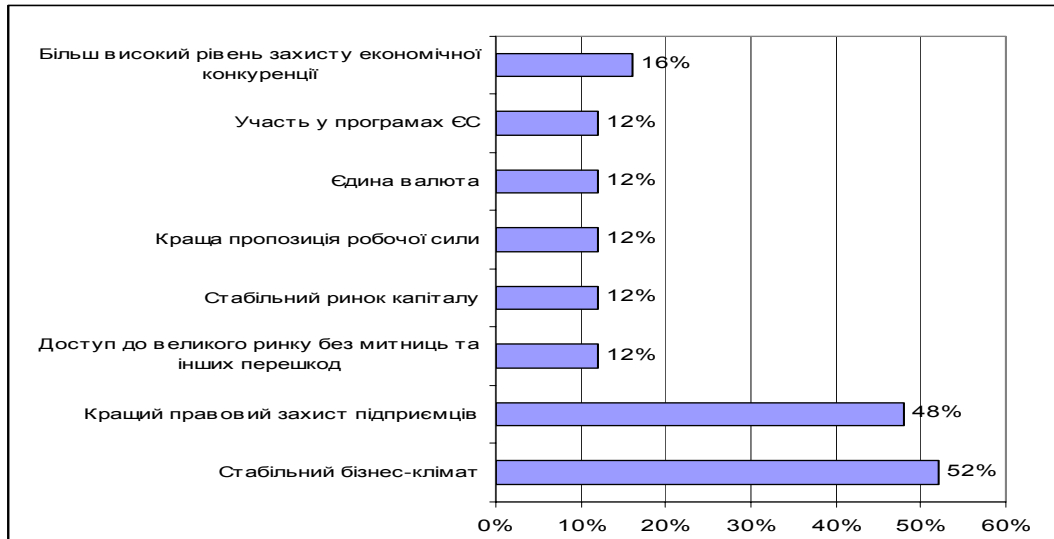
Мал. 2. Перешкоди для подальшого розвитку

Економіка Каховки є добре диверсифікованою. Її головним сектором залишається промисловість, але малий і середній бізнес розвивається досить швидкими темпами.

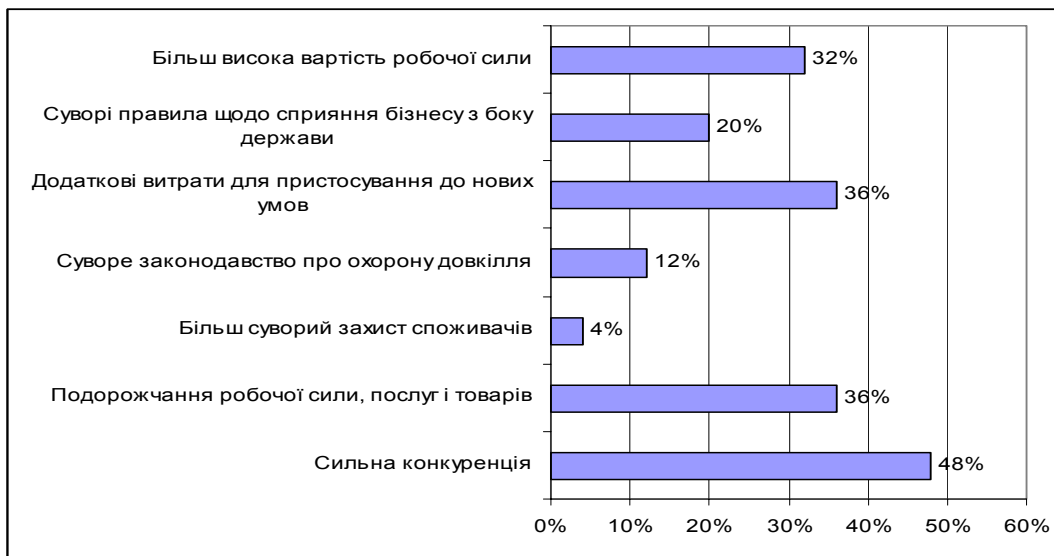
Каховка – Вивчення думки підприємців

Промисловість продовжує бути головним роботодавцем та основним експортером. Новим явищем у місцевій економіці є розвиток малих і середніх підприємств після 1990 р.; ці компанії здебільшого задовольняють різноманітні потреби регіональних галузей, домогосподарств і населення.

Важливими з позиції оцінки перспективного розвитку економіки міста є запитання про найвагоміші чинники, які впливатимуть на стан підприємств за умови вступу України до ЄС. Респонденти оцінили позитивні та негативні чинники (Мал. 3, 4):

Мал. 3. Позитивні чинники при вступі України до ЄС

Мал. 4. Негативні чинники при вступі України до ЄС

Очікування, пов'язані з більш тісним співробітництвом України з ЄС чи вступом до цієї організації, є швидше позитивними, хоча підприємства передбачають і негативні наслідки. Стабільніший бізнес-клімат (52%), кращий правовий захист підприємців (48%) є, на думку респондентів, головними вигодами від початку процесу інтеграції та показують нам, чого цим підприємствам найбільше бракує в сьгоднішній Україні.

З іншого боку 48 відсотків підприємств з острахом очікують на збільшення конкуренції, втрату переваги, яку вони мають через дешевизну робочої сили, послуг і товарів (36%), а також на додаткові витрати для пристосування до нових умов (36%).

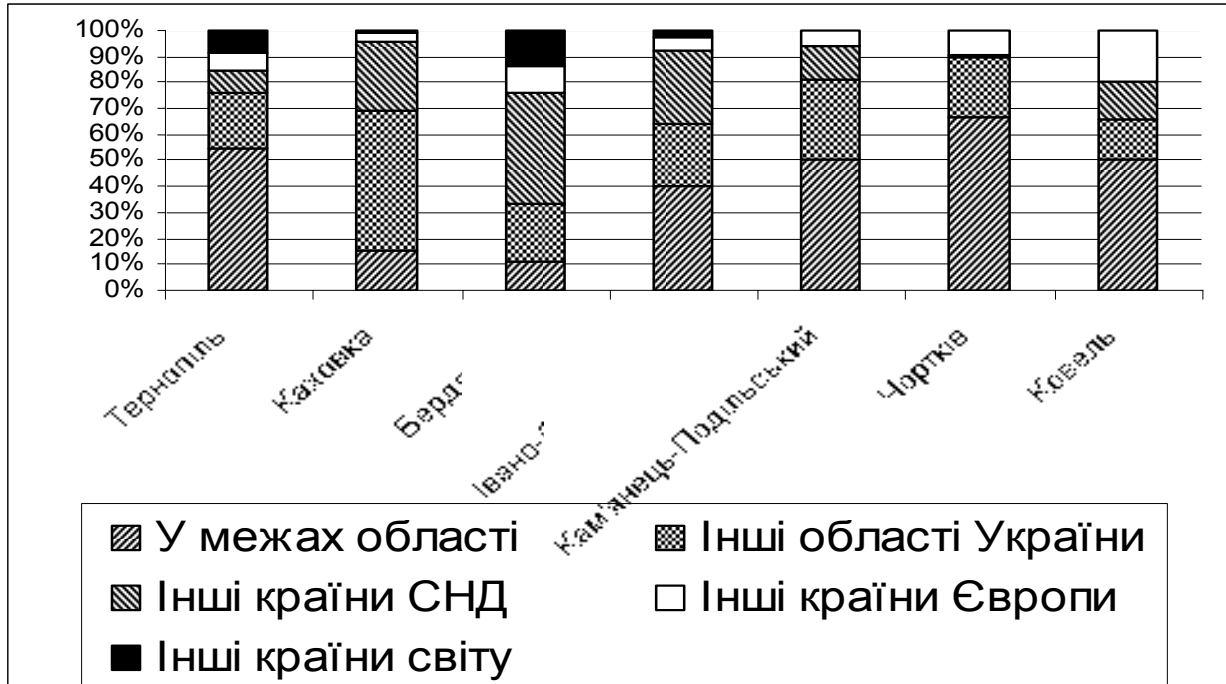
Якщо розглядати вибірку в розрізі окремих секторів, експортно-орієнтовані підприємства найбільш оптимістично налаштовані на співпрацю з ЄС, тоді як малі й середні підприємства значно більшої уваги приділяють негативним наслідкам.

Каховка – Вивчення думки підприємців

3. СПОЖИВАЧІ

За рахунок значного впливу на результативні показники експортно орієнтованих підприємств (це найбільші роботодавці міста) лише 15 % сумарного збуту припадає на Херсонську область, 54 % – на інші регіони України і 27% на країни СНД. Ці цифри ілюструють відносно високий рівень експортної орієнтації економіки Каховки в галузі промисловості.

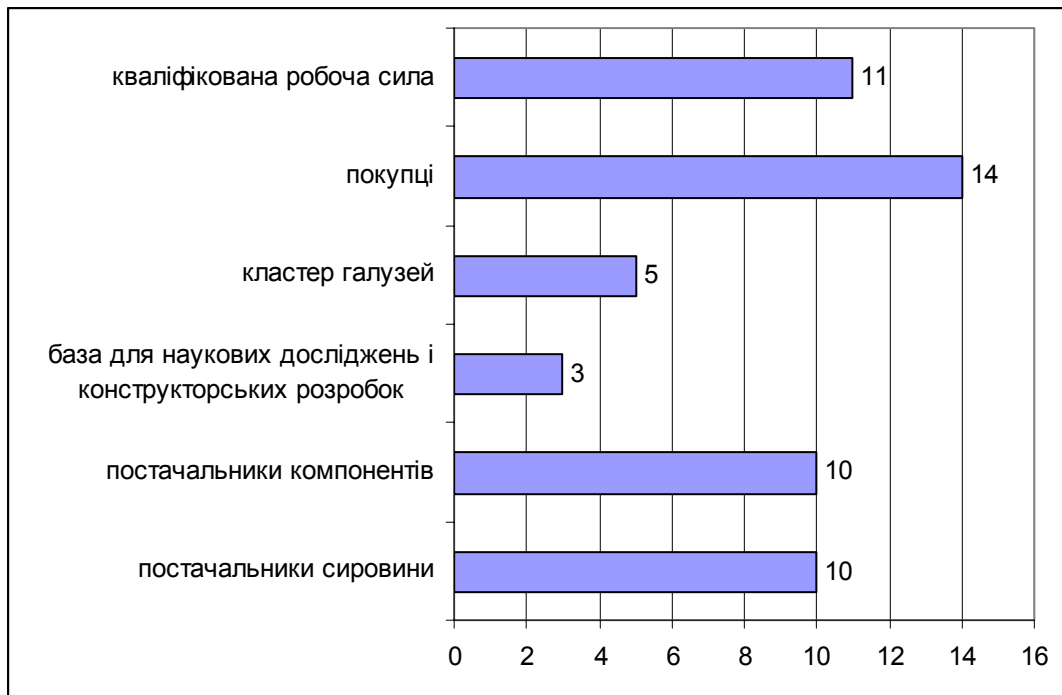
Аналіз клієнтів демонструє значну орієнтацію (понад 70%) місцевих підприємств на внутрішні ринки – область та інші регіони України (Мал. 5).

Мал. 5. Напрямки збуту товарів та послуг

Аналіз причин розміщення бізнесу респондентів саме у місті Каховка підтверджує дані попередньої діаграми – структури клієнтів.

Підприємці відзначили фактори, які сприяють їх бізнесу (Мал. 6).

Мал. 6. Наявність в Каховці факторів, які сприяють бізнесу

Каховка – Вивчення думки підприємців

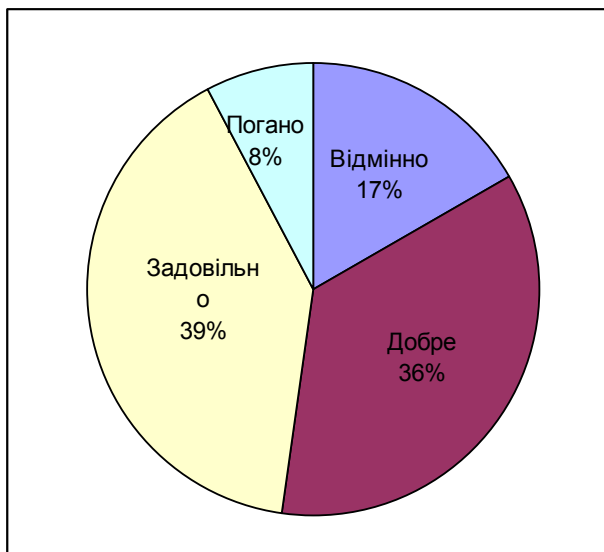
При цьому практично всі великі підприємства відзначили серед названих факторів – наявність робочої сили, а для середнього та малого бізнесу найважливішим фактором є наявність покупців.

Значна частина (48%) підприємців прогнозують зростання обсягів збуту від 10 до 35% в 2007 році порівняно з попереднім роком, хоча є й такі, які очікують спаду. 10% опитаних прогнозують зростання об'ємів на понад 50%. Середній збут на одного працівника знаходиться на досить низькому рівні (близько 47 тис. грн.), а отже існує нагальна потреба підвищити продуктивність праці.

4. ПИТАННЯ ПРАЦІ ТА ЗАЙНЯТОСТІ

Загальна чисельність працівників з повним робочим днем на 25 підприємствах, що брали участь в обстеженні, становить 2861. П'ять років тому на цих підприємствах разом працювало 2201 працівник. Нові робочі місця створювалися переважно малими та середніми підприємствами, тоді як у комунальній сфері та в промисловості чисельність працівників залишалася доволі стабільною.

48% опитаних підприємств з різних секторів відчують труднощі з набором працівників певних професій та кваліфікації, які є важливими для подальшого розвитку цих підприємств; 20% підприємств очікують виникнення кадрових проблем у майбутньому. Найчастіше згадували брак чи потенційний брак кваліфікованих працівників технічних професій (газоелектрозварники, токарі, слюсарі, фрезерувальники, електрики), професій сфери обслуговування (продавець, бармен, офіціант) та професій сільського господарства (агроном, механізатор).

Мал. 7. Оцінка роботодавцями якості робочої сили

5. НЕРУХОМІСТЬ

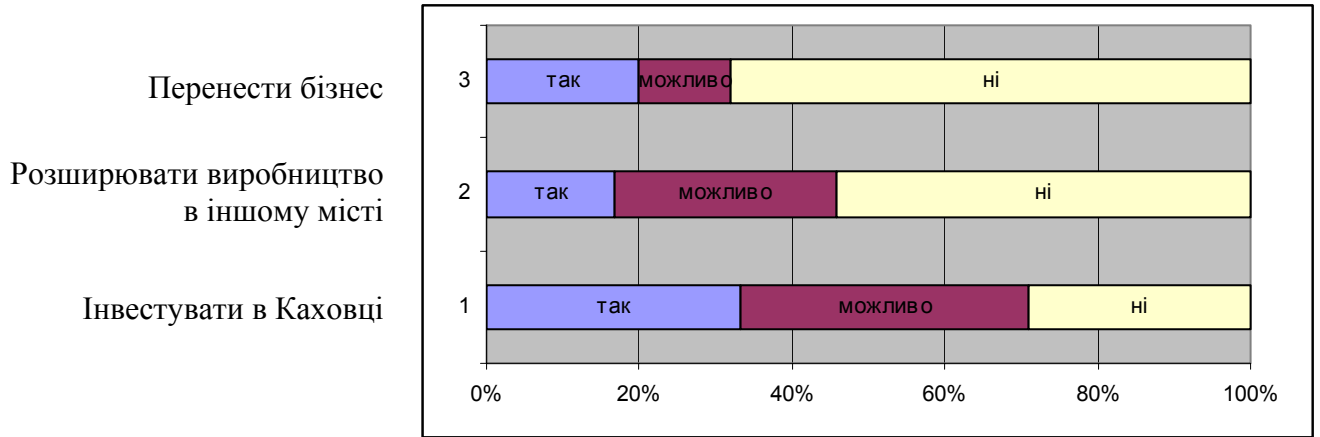
40% підприємств з 25 опитаних є власниками нерухомості (земельної ділянки та споруд на ній), 40% підприємств орендують нерухомість, а 20% – є одночасно власниками та орендарями.

При цьому 40% респондентів вважають наявне майно достатнім для розширення бізнесу, чи будівництва нових споруд а 60% респондентів не мають таких можливостей для розширення. 60% респондентів для розширення власного бізнесу потребують додаткової нерухомості. Однак, цю потребу у Каховці важко задовольнити. Лише 8% респондентів будуть надавати наявне майно в оренду, 36% – розглядають це питання як перспективне.

На запитання щодо географії інвестиційних планів відповіді респондентів розподілилися наступним чином (Мал. 8.):

Стратегічний план економічного розвитку міста Каховки

Каховка – Вивчення думки підприємців

Мал. 8. Географія інвестиційних планів респондентів

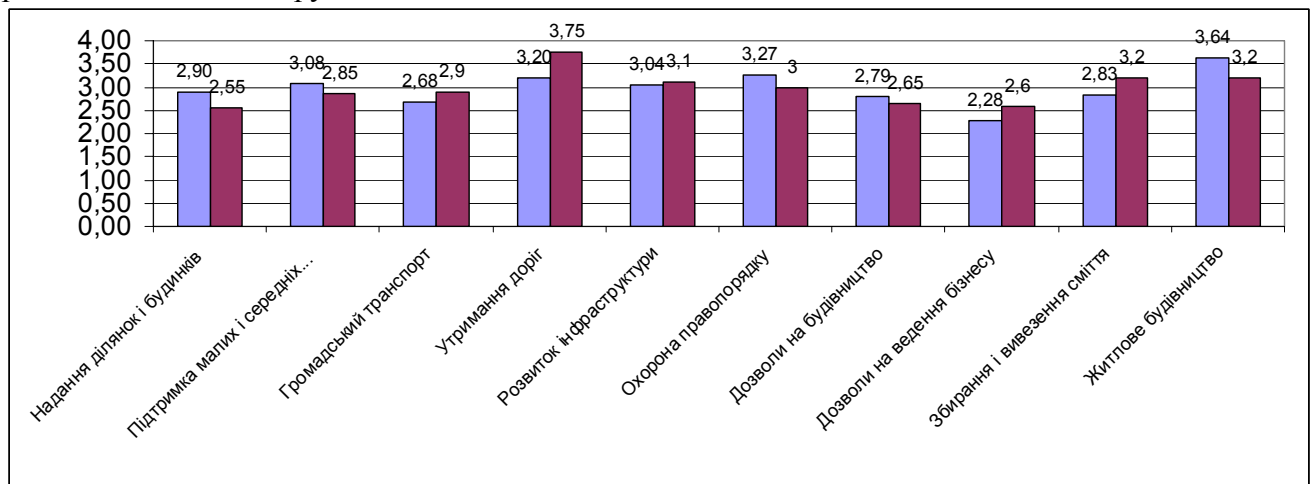
Розширений аналіз відповідей респондентів, які планують перенести свій бізнес до інших адміністративно-територіальних одиниць, продемонстрував, що причини для такого рішення наступні:

- кращий бізнес-клімат в іншому місті (6 відповідей),
- зміна ринкової кон'юнктури (5 відповідей),
- неадекватність наявних приміщень (3 відповіді),
- відсутність землі для розширення (1 відповідь),
- погані послуги органів місцевого самоврядування (1 відповідь)

6. ПОСЛУГИ ТА ВІДНОСИНИ З ОРГАНАМИ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ

Респондентам було запропоновано оцінити дев'ять видів муніципальних послуг за шкалою від 1 до 4 (1 = відмінно, 4 = незадовільно). В середньому ці послуги отримали оцінку 3 (див. Мал.9., де лівий стовпчик репрезентує результати Каховки, а правий – узагальнені результати, отримані в інших містах, де проектом проводилося аналогічне обстеження).

Найбільше задоволення було висловлене послугами з надання дозволів на ведення бізнесу (2,28), на будівельні роботи (2,79), роботою громадського транспорту (2,68). Респонденти були найбільше незадоволені житловим будівництвом (3,64), утриманням доріг (3,20), підтримкою малих та середніх підприємств (3,08). Найбільшими позитивними відмінностями Каховки від інших міст за відповідними результатами опитувань є громадський транспорт, утримання доріг, збирання і вивезення сміття; тоді як надання ділянок і будинків для ведення бізнесу, житлове будівництво та охорону правопорядку респонденти в Каховці оцінили відносно нижче. Відповіді респондентів демонструє Мал. 9.:

Мал. 9. Послуги органів влади

Каховка – Вивчення думки підприємців

Опитування дозволило з'ясувати думку підприємств про послуги, які мають надаватися міською владою (зокрема підрозділом з економічного розвитку) представникам бізнесу Каховки. Як демонструє Мал. 10, підприємства активно підтримують майже всі з запропонованих послуг. Найбільш рейтингові послуги – створення центру сприяння бізнесу, надання переваг місцевим фірмам, розвиток робочої сили та залучення інвестицій.

Мал. 10. Послуги підрозділу з економічного розвитку

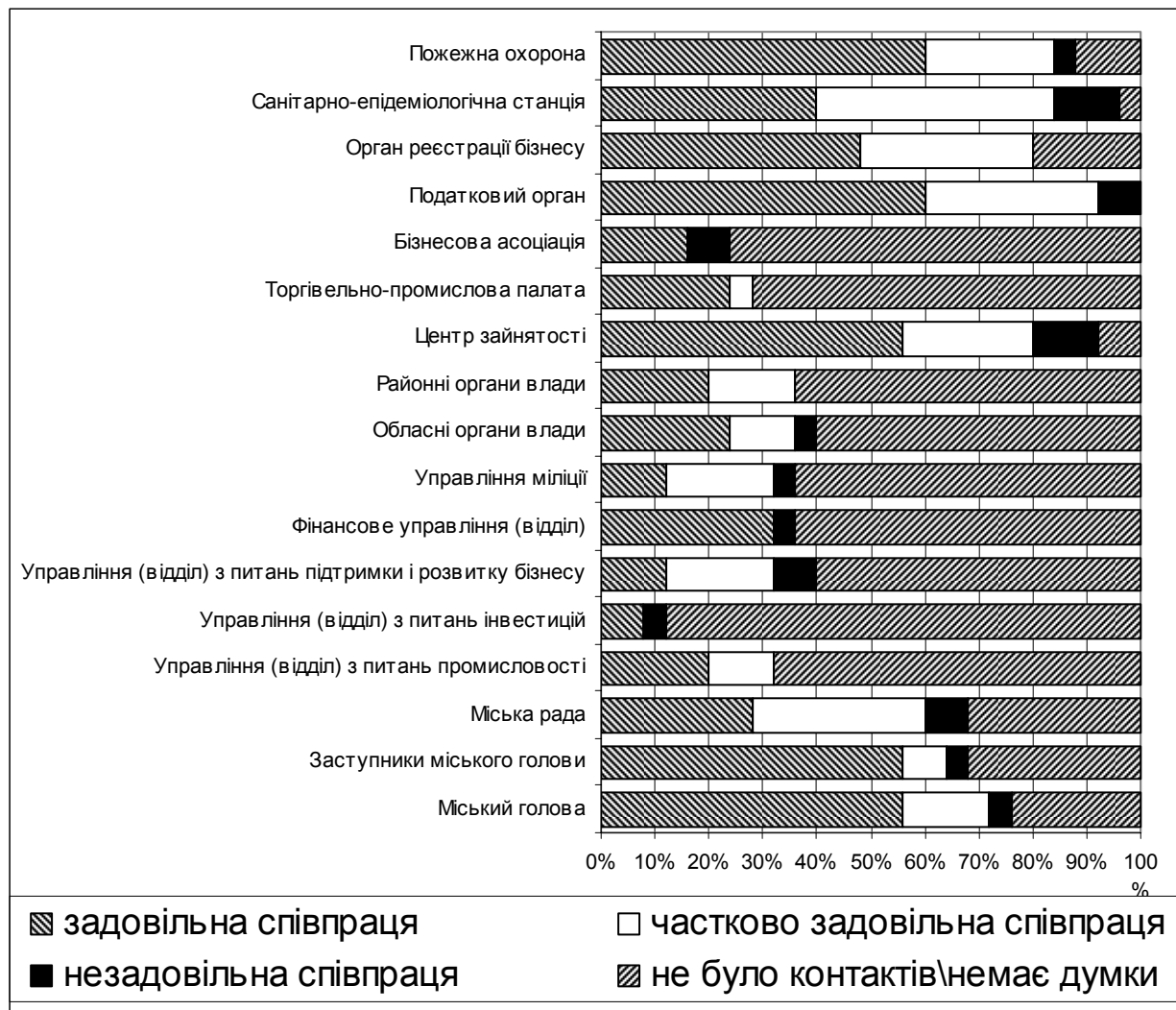
На відміну від компаній в інших країнах Східної Європи, респонденти не підтримують ідею надання міською владою за символічну ціну приватним підприємствам вільних ділянок, які забезпечені інфраструктурою – вони не бачать гарантії, що ті, хто отримає таку форму субсидії, насправді почне створювати робочі місця.

На запитання „Які ще послуги мають надавати Вам органи місцевого самоврядування, щоб поліпшити місцевий бізнес-клімат?“ загалом отримано 5 окремих відповідей:

- продаж комунальної власності тільки через відкриті аукціони
- надавати юридичні консультації
- найбільш оптимально розвивати бізнес середовище міста через пільгове кредитування
- для поліпшення місцевого бізнес-клімату надавати послуги згідно із законодавством України
- не жити за принципом "комунальники для комунальників", а решта не має значення

Підприємства-респонденти оцінили контакти з владними структурами та посадовцями (Мал. 11.).

Каховка – Вивчення думки підприємців

Мал. 11. Контакти з органами влади та управління

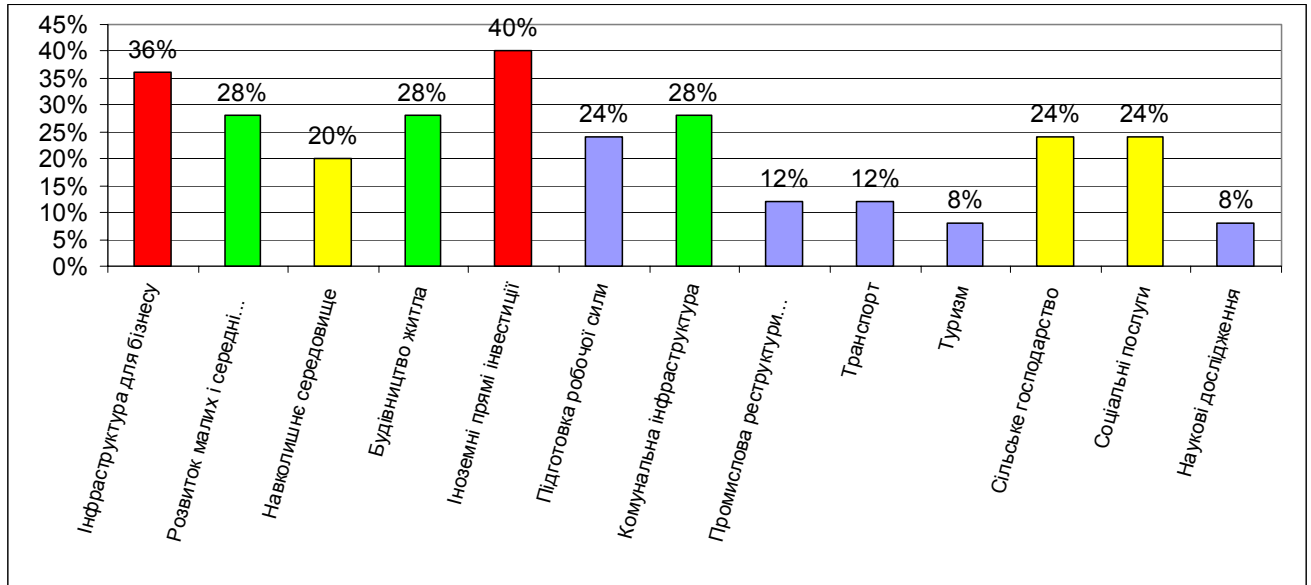
40% респондентів таким чином описали найбільші проблеми, з якими вони зустрічаються під час контактування із зазначеними установами:

- бюрократизм (2 відповіді)
- байдужість
- корупція, тому що комусь все дозволено, а іншим – ні, і це на очах у всього міста
- бачення владою підприємця не як громадянина міста та платника податків, а як порушника спокою установи до якої він звертається. А також об'єкт з якого треба зібрати побільше штрафів та податків за будь-яких умов
- оформлення дозвільних документів на право оренди земельної ділянки, технічної документації у РЕСі, здачі об'єкту державній комісії
- податкова, пожежники
- відсутність законодавчих та регуляторних актів на рівні центральних органів – відносини регулюються актами колишнього СРСР
- відкладання розгляду справ
- недостатня чуйність, людяність, хибне відчуття верховенства над платниками податків, за рахунок яких вони живуть і для яких вони існують як службовці взагалі

Каховка – Вивчення думки підприємців

7. КРИТИЧНІ ПИТАННЯ

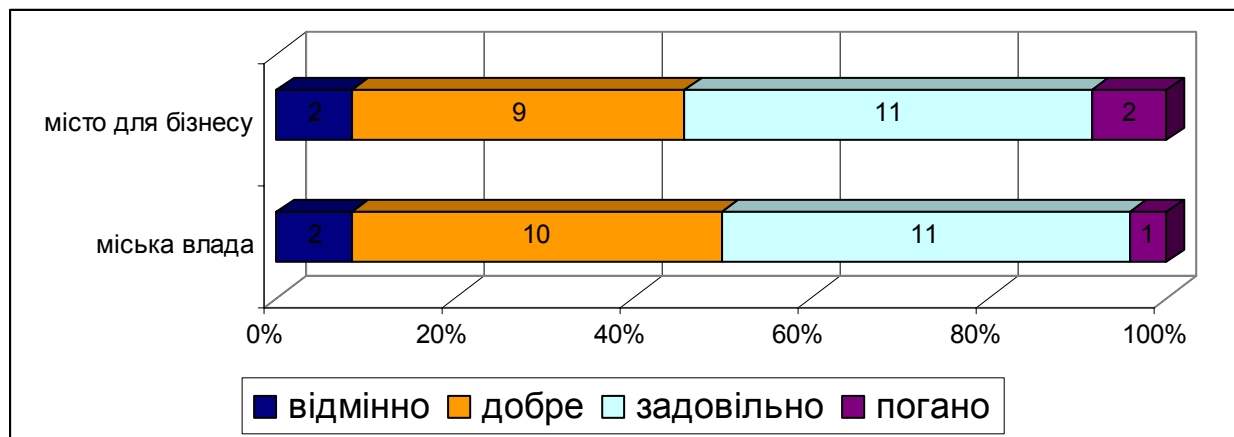
Респонденти дали такі відповіді на запитання щодо трьох найбільш важливих напрямків, які мають бути відображені в стратегічному плані (Мал. 12.):

Мал. 12. Критичні питання

8. ЗАГАЛЬНІ ВРАЖЕННЯ

Респондентам запропонували висловити свої загальні враження про органи влади в Каховці, а також про загальне сприйняття Каховки як місця для ведення бізнесу (Мал. 13).

Мал. 13. Загальне сприйняття міста та міської влади

Позитивними елементами бізнес-клімату Каховки респонденти відзначили наступні:

- потроху до влади приходять фахівці своєї справи, але їх ще дуже мало
- господарські відносини, що вже склалися, та розвинений ринок праці
- сприяння в діяльності
- географічне розташування міста
- географічне розміщення, наявність великих заводів, є земля для будівництва підприємств
- інвестиційно привабливе місто
- розташування міста, бажання мешканців бачити місто багатим, ошатним
- хороші люди міста

Каховка – Вивчення думки підприємців

Негативними елементами бізнес-клімату Каховки респонденти відзначили наступні:

- корупція, «кумівство», непрозорість
- заангажований, застарілий підхід чиновників
- низький рівень заробітної плати у населення
- погана політико-економічна ситуація в країні
- немає розвитку малих і середній підприємств через штучні перешкоди
- недосконала законодавча база
- кадрова нестача, низький інтелектуальний рівень населення
- страх перед нововведеннями
- мало інвестицій

V. УЗАГАЛЬНЕНИЙ ВИСНОВОК

Цей звіт про результати опитування підприємців відображає узагальнені думки роботодавців Каховки. Їх спільне ставлення до міської влади значною мірою визначатиме, яким буде економічне майбутнє міста – зростання, застій чи занепад. Звіт допоможе Комітету економічного розвитку в його роботі і буде корисним для міської влади в роботі над підтримкою та поліпшенням бізнесового клімату в місті.

Проект «Економічний розвиток міст» висловлює вдячність усім представникам підприємств, які поділилися своїми думками та надали корисну інформацію, учасникам Комітету, а також усім хто присвятив свій час проведенню опитування.